

А. І. Кудряченко

Білоруси

БІЛОРУСИ – нація, основне населення [Білорусі](#). Одна з найчисленніших нац. меншин в Україні. За даними перепису 2001 їх налічувалося 275 763 особи, що становило 0,6 % від усього насел. України (відповідно 1989 – 440 045 осіб, 0,9 %). Б. посідають 2-е м. (після *росіян*) серед етніч. меншин України. Разом з українцями і росіянами Б. належать до сх. слов'ян. Найдавніші поселення Б. на тер. сучас. України фіксуються у 18 ст. на Пн. Українського Полісся в межах укр.-білорус. етноконтактної зони в Рівнен. обл. Після 1-го поділу Польщі (1772) зростає кількість білорус. переселенців на Чернігівщині та Слобожанщині. Саме тоді значна частина Б. переселилася з Пінської округи. Переселенці отримали своєрідну субетнічну назву – пінчуки. У серед. 19 ст. тільки в Харків. губ. налічувалося 30 насел. пунктів, де мешкали Б. До переселення їх спонукало малоземелля. На межі 18–19 ст. на Пд. України було засн. низку військ. поселень Б. відповідно до планів цар. уряду створити захисну смугу проти турец. нападників. Чимало сіл у Херсон. губ. заснували вихідці з Бобилец. пов. Могильов. губ. Білоруські селяни, яких переселяли здебільшого примусово, отримували певні пільги й мали права іноз. колоністів. За переписом 1897 в межах України проживало 70,3 тис. Б., що складало 0,3 % тогочасного насел. укр. губерній. Перенаселення сільс. місцевості білорус. губерній спонукало їх до міграції на Пд. України – як до аграр. р-нів, так і до пром. центрів, – де існувала потреба робочої сили. Переселення Б. у пром. р-ни України тривало і в рад. час. За даними перепису 1926, в межах УРСР налічувалося 75,8 тис. Б. (0,2 % від усього насел. України). Ще інтенсивнішим стало кількісне зростання білорус. етніч. групи в повоєнні десятиріччя, що було пов'язано з розвитком промисловості й політикою рад. влади. Упродовж 1959–89 чисельність Б. зростає на 51,3 % (порівняно з 1926 – у 5,5 разів). Нині Б. розселені досить рівномірно по всій тер. України, в кожній з областей вони становлять 3–4 % населення. Найбільше Б. у Донец. обл. – 44 525 осіб (16,1 % усіх Б. України), також значна кількість Б. проживає у Дніпроп. обл. (29 528 осіб, 10,7 %), АР Крим (29 285 осіб, 10,6 %), Луган. обл. (20 587 осіб, 7,5 %) та ін. Більшість з них живуть у містах (бл. 80 %). На теренах України лише в Рівнен. обл. переважають сільс. мешканці серед Б. (68,6 %), зокрема у Сарнен. і Рокитнів. р-нах є села, що стали осн. масивом більш-менш компакт. проживання Б. Мову своєї національності вважають рідною 19,8 % Б. України (2001, відповідно 1989 – 35,5 %). На 1000

осіб у віці 18 і більше років мають вищу освіту 116, середню спец. – 198, середню заг. – 229 осіб. У сільс. місцевості ці показники значно нижчі: 49 осіб мають вищу, 137 – середню спец. освіту. З часу незалежності України поживалося етнокультурне життя Б. У Запоріжжі організовано Товариство білорус. мови ім. М. Богдановича; від 1991 діє Білорус. культурно-просвітн. товариство в Криму; від 1992 – Білорус. нац.-культурне товариство ім. Ф. Скорини у Львові, яке сприяє випускові радіопередач білорус. мовою, г. «Беларус Галичини». 1994 створено Всеукр. громад. організацію – Товариство «Україна–Білорусь».

Рекомендована література

1. Карский Е. Ф. Белорусы. Т. 1–2. Варшава, 1903–11;
2. Т. 3, вып. 1–3. Москва; Петроград, 1916–22;
3. Підляський К. Білоруси – литовці – українці: наші вороги чи брати? Мюнхен, 1986;
4. Етнонаціональний розвиток України: Терміни, визначення, персоналії. К., 1993;
5. Пономарьов А. П. Українська етнографія. К., 1994;
6. Наулко В. І. Хто і відколи живе в Україні. К., 1998;
7. Рудницька Т. М. Етнічні спільноти України: тенденції соціальних змін. К., 1998;
8. Белорусы. Москва, 1998;
9. Данильченко О. Білоруси // Етнічні спільноти України: Довід. К., 2001.

Бібліографічний опис:

Білоруси / А. І. Кудряченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40852>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).